

УДК 373.3.015.31:316.42:821.111-91

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ У ФОРМУВАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Юлія Шевченко, Крістіна Черкашина

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***Анотація:**

У статті висвітлено результати теоретичного дослідження процесу формування соціокультурної компетенції молодших школярів у мультілінгвальному середовищі. Однією з найважливіших компетентностей, що мають набути молодші школярі в процесі освітньо-виховного процесу, визнано ключову компетентність – спілкування іноземною мовою, яку кожен потребує опанувати для особистісного розвитку й можливості міжкультурного спілкування. Наголошено на важливому моменті для формування соціокультурної компетенції – організації іноземного спілкування у знайомих ситуаціях, поступово ускладнюючи їх, навчаючи норм вербальної і невербальної комунікативної поведінки, володінням фоновими краєзнавчими знаннями, фоновією лексикою та національними реаліями, насичуючи учнів початкової школи лексичним мінімумом з різними видами національних реалій тощо. З'ясовано, що специфіка соціокультурної інформації початкового ступеня і можливості її сприймання молодшими школярами вимагають використання певних лінгвокраїнознавчих коментарів. За результатами дослідження засвідчено необхідність комунікативного та діяльнісного підходів у формуванні соціокультурної компетенції молодших школярів, що регламентують процес комунікативного навчання, спрямовують його на розвиток практичних умінь володіння мовленням, визначають мету і засіб навчання іноземної мови. Встановлено, що для мовної особистості учня початкової школи, як для потенційного учасника опосередкованої масової міжкультурної комунікації у ролі реципієнта доцільними є соціально-психологічні передумови формування соціокультурної компетенції. Тож у формуванні соціокультурної компетенції молодших школярів у мультілінгвальному середовищі ефективним є використання елементів англійського дитячого фольклору.

Ключові слова:

англійський дитячий фольклор; формування; соціокультурна компетенція; молодші школярі; мультілінгвальне середовище; міжкультурна компетентність.

Resume:

Shevchenko Yuliia, Cherkashyna Kristina. The use of elements of English children's folklore in the formation of socio-cultural competence of junior school students in a multilingual environment.

The article highlights the results of a theoretical study of the process of formation of sociocultural competence of junior school students in a multilingual environment. One of the most important competencies that younger schoolchildren must acquire in the course of the educational process is recognized as a key competency – foreign language communication, which everyone needs to master for personal development, the possibility of intercultural communication. An important moment for the formation of socio-cultural competence is emphasized – the organization of foreign language communication in familiar situations, gradually making them more difficult, teaching the norms of verbal and non-verbal communicative behavior, the possession of background local knowledge, background vocabulary and national realities, saturation of the lexical minimum of elementary school students with various types of national realities, etc. It was found out that the specificity of socio-cultural information of the elementary level and the possibilities of its perception by younger schoolchildren requires the use of certain linguistic and regional studies comments. The study testified the need for communicative and activity approaches in the formation of socio-cultural competence of junior school students, which regulate the process of communicative learning, direct learning to the development of practical speaking skills, and determine the purpose and means of learning a foreign language. It has been established that the socio-psychological prerequisites for the formation of socio-cultural competence are appropriate for the language personality of a primary school student as a potential participant in mediated mass intercultural communication in the role of a recipient. Therefore, the use of elements of English children's folklore is effective in forming the sociocultural competence of younger schoolchildren in a multilingual environment.

Key words:

English children's folklore; formation; sociocultural competence; younger schoolchildren; multilingual environment; intercultural competence.

Постановка проблеми. На сучасному етапі результатами освітньої реформи Нової української школи є визначення ключових компетентностей, однією з яких є спілкування іноземною мовою, що являється інструментом міжнародного спілкування й засобом приєднання до європейського освітнього простору. В основі сучасного соціального замовлення в галузі освіти лежить проблема генерації особистості, здатної до міжкультурного спілкування, вирішення якої відбувається під час вивчення іноземної мови, що забезпечує формування в учнів соціокультурної компетенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси формування соціокультурної компетенції, осмислення процесу оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування, вивчення відповідної культури в контексті сьогодення представлено в працях

В. Вітюк, О. Коломіної, Г. Кошелюк, Л. Ліпшиць, Я. Мукатаєвої та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідити процес формування соціокультурної компетенції молодших школярів у мультілінгвальному середовищі засобом використання елементів англійського дитячого фольклору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціокультурна компетенція передбачає «знайомство учнів з національно-культурною специфікою мовленнєвої поведінки і здатністю користуватися елементами соціокультурного контексту, релевантними для породження і сприйняття мовлення з точки зору носіїв мови. Ці елементи – звичаї, правила, норми, соціальні умовності, ритуали, соціальні стереотипи, країнознавчі знання та інше» (Бєляєва, 2018).

На думку вчених, молодший шкільний вік має особливу благодатну сприйнятливість. Молодших школярів відрізняє від підлітків та дорослих внутрішня схильність до комунікації, зокрема, до міжкультурної комунікації. Вони психологічно готові виступати посередниками в руйнуванні культурних бар'єрів. У цьому віці в дитини інтенсивно формується наочно-образне мислення та уява, розвивається мовлення, а психічне життя збагачується досвідом, виникає здатність сприймати світ і діяти за прикладом. Поява узагальнених знань про предмети і явища є важливим етапом в ознайомленні з навколишнім світом через народні твори.

На початковому етапі формування соціокультурної компетенції доцільно організувати іншомовне спілкування у знайомих ситуаціях, поступово ускладнюючи їх, навчаючи норм вербальної і невербальної комунікативної поведінки, що дозволить ліквідувати низку труднощів в оволодінні соціокультурної компетенції. Для формування соціокультурної компетенції учням необхідно володіти фоновими знаннями, які С. Роман розглядає як «знання, характерні для жителів конкретної країни і здебільшого невідомі іноземцям, що може ускладнити процес спілкування» (Роман, 2009).

Певний мінімум фонових країнознавчих знань, за даними соціальних досліджень, становить основу у формуванні соціокультурної компетенції учнів, у тому числі молодших школярів. Фонові знання – це знання, характерні для мешканців конкретної країни й не відомі іноземцям, що ускладнює сам процес спілкування, оскільки комунікація неможлива без принципової тотожності в обізнаності комунікантів із оточуючою дійсністю.

Певні мовні засоби реалізують ці фонові знання. Мовний компонент соціокультурного аспекту навчання англійської мови становлять фонові лексика та національні реалії.

Для формування в українських учнів початкової школи певного мінімуму фонових країнознавчих знань необхідно здійснювати добір матеріалу з різних галузей британської культури не лише за критерієм мовленнєвої доступності, але й, передусім, з урахуванням соціокультурних інтересів учнів початкових класів. Лексику, що відрізняється фонами при збереженні рівня лексичного, називають фоновією.

На думку Я. Мукатаєвої, існування слів-реалій у лінгвістиці як окремого виду безеквівалентної лексики найширше може пояснити національну культуру одного народу для іншого. Реалії, за своїм забарвленням, можуть належати до різних лексичних категорій, пояснювати різноманітні предмети та явища, звичаї народів (Мукатаєва,

2022, с. 174–177). Вони притаманні предметам матеріальної культури певних націй та народів, фактам історії, іменам фольклорних і національних героїв тощо і мають виразний національний колорит.

Іншими словами, реалії – це слова і словосполучення, які за своїм значенням мають повні або часткові відмінності від співвідносних одиниць рідної мови. Переважну більшість реалій становлять імена, прізвиська; реалії-топоніми – назви континентів, країн, міст, океанів, річок, вулиць, тощо; етнографічні реалії – назви іграшок, дитячих ігор, тварин, одягу, взуття, їжі, напоїв, грошових одиниць, предметів побуту, свят, елементів довкілля.

Згідно досліджень О. Коломінової, лексичний мінімум початкової школи має бути насичений різними видами національних реалій: реаліями-антропонімами, етнографічними реаліями, реаліями культури та освіти, реаліями шкільного життя, реаліями-топонімами (Коломінова, 2002, с. 34–37).

До культурологічного компонента вивчення іноземної мови рекомендуємо включати наступні теми:

- «Традиційні свята Великої Британії, США (Christmas, New Year, Halloween, Easter)»;
- «Національні символи Великої Британії (a red rose, a thistle, a shamrock, a daffodil)»;
- «Історії та легенди, пов'язані з виникненням деяких символів»;
- «Загальні факти про столиці Великої Британії та США (London, Washington)»;
- «Письменники-автори відомих казок (J. Rowling, A. Milne, P. L. Travers, M. Twain)»;
- «Реалії дитячого побуту (a wheel barrow race, a three-legged race)» і т. д.;
- іграшки (a space robot, a wizard, a teddy bear);
- захоплення (computer games, collecting stamps, stickers, roller skating);
- спортивні ігри (football, basketball, baseball, tennis);
- їжа та напої (a hamburger, a sandwich, hot dog, soda water, cola, pop-corn);
- елементи одягу (baseball cap, T-shirt, tights).

До лінгвокультурознавчого компонента належить мовленнєвий матеріал різних рівнів, а саме:

1) дитячий фольклор (лічилки, римівки, колядки, скоромовки, пісні), які, крім мовленнєвого наповнення, містять елементи іноземної культури;

2) дитяче країнознавство (казки), яке допомагає дитині краще зрозуміти структуру мови, що вивчається, її засоби вираження та національну своєрідність народу певної країни;

3) дитячі п'єси, які імітують фрагменти дійсності й демонструють різні ситуації спілкування в сюжетному вигляді.

Організація комунікативного підходу до навчання іноземній мові передбачає дотримання принципу діалогу культур, що розуміється як:

- створення навчального середовища, де постійно відбувається зустріч з іншою культурою, ознайомлення й надбання певних знань із чужої мови, культури, традицій;

- упровадження в навчальний процес змісту навчальних матеріалів, що моделюють міжкультурний діалог;

- організація міжкультурного спілкування з носіями чужої культури та мови, стимулювання розвитку толерантності, «міжкультурної чутливості», соціокультурної спостережливості, спроможності змінити перспективу й подивитися на світ очима іншого.

Компонентом змісту соціокультурної компетенції є також елементи англійського дитячого фольклору у вигляді його малих форм (римування, лічилок, віршиків, пісень тощо), методичні можливості яких, за даними досліджень Л. Ліпшиць та О. Коломінової є практично невичерпними (Коломінова, 2002; Ліпшиць, 2018, с. 34–37).

На думку авторів, ці твори, по-перше, служать джерелом достовірних фонових знань, адже, «призначені для повчання, наставляння, розваги, вони узагальнюють не тільки народну мудрість, але і досвід багатьох поколінь». В їх змісті акумульовано інформацію про визначні події з історії Англії, подробиці побуту англійського суспільства, основні національні традиції, звичаї чи реалії цієї країни, особливості менталітету її народу. Застосування цих творів у формуванні соціокультурної компетенції в школі розширює можливості навчального процесу для ознайомлення дітей з різними видами національних реалій, етикетно-узуальними формулами етикету, елементами фонації, особливо зі звуконаслідуванням англійською мовою звучання тварин – цих яскравих персонажів фольклору.

По-друге, розуміння свого англомовного ровесника, носія іншої концептуальної картини світу, можливе у процесі застосування малих форм дитячого англійського фольклору, елементи якого посідають значне місце в системі виховання англомовних учнів. Завдяки цьому в учнів формується образ країни, мова якої вивчається, образ свого англомовного ровесника й розвивається почуття причетності до нової культури.

По-третє, під час роботи з малими формами дитячого англійського фольклору перед учнями відкривається широкий простір для порівняння

його з українською культурою, зокрема з українським дитячим фольклором.

По-четверте, для світосприйняття молодшими школярами є близьким сприймання предметного змісту малих форм дитячого англійського фольклору, що викликає різні позитивні емоції, тому як популярними персонажами цих творів є тварини та люди, змальовані в кумедних та гротескних ситуаціях. «Небувальщина», яка характерна для дитячого фольклору, розвиває уяву, збуджує фантазію дітей, до якої вони дуже схильні, і заохочує їх до творчої діяльності: до драматизації віршиків, лічилок, пісень, до імпровізації.

По-п'яте, англійському дитячому фольклору притаманні образність ситуацій, чіткий ритм, мелодійність, що утворює механізми, які сприяють запуску англомовного мовленнєвого ритму як матеріалу фонетичних зарядок на початку уроку, формуванню навичок коректної вимови і техніки читання процесі уроку; мимовільному запам'ятовуванню базових граматичних структур, лексичних одиниць, мовленнєвих зразків початкового ступеня як компонентів змісту відібраного фольклорного матеріалу тощо.

По-шосте, використання англійського дитячого фольклору сприяє гуманізації та гуманітаризації навчального процесу та закладає необхідне підґрунтя для поглиблення культурологічної освіченості учня впродовж подальших етапів шкільного курсу іноземної мови.

Ознайомлення молодших школярів з одиницями соціокультурної інформації, а саме фоновою лексикою, реаліями національної культури, малими формами дитячого фольклору, вимагає використання лінгвокраїнознавчих коментарів як засобу забезпечення адекватних пояснень.

До розробки лінгвокраїнознавчих коментарів існують різні підходи, найбільш поширеними є поділ на такі їх види: одиничні, системні, комплексні.

Для семантизації окремих національних реалій у їх основному значенні використовують одиничні коментарі. Наприклад: Mother Goose – матінка Гуска – легендарна казка, уявна хранителька англійського дитячого фольклору.

Системні коментарі розкривають значення слів, об'єднаних одним родовим поняттям. Наприклад, родовим поняттям для слів Halloween, Christmas, St. Valentine's Day є національні свята. Але кожне видове поняття потребує свої специфічні характеристики.

Для пояснення семантизації тематичної лексики у розгорнутому контексті використовують комплексні коментарі такі, як

Christmas Day. *Christmas Day is on the 25th of December. British people celebrate this holiday with big dinners. Children have much fun. They play under Christmas trees, find presents in their Christmas stockings, eat Christmas puddings, watch pantomimes. The grow-ups don't go to work on that day.*

Поділяючи підхід О. Коломіної, ми вважаємо, що специфіка соціокультурної інформації початкового ступеня і можливостей її сприймання молодшими школярами вимагає використання наступних лінгвокраїнознавчих коментарів:

- змістових коментарів фонові лексики, національних реалій;
- історичних коментарів, особливо характерних для роботи з малими формами дитячого англійського фольклору;
- узуально-поведінкових коментарів, мета яких – дати уявлення про комунікативні дії в найбільш типових ситуація спілкування з носіями мови: під час знайомства, у процесі телефонної розмови, у школі (під час переключення, привітання учителя, звертання до нього), у складанні листа носію мови тощо;
- поєднання коментарів, які передбачають різні варіації зазначених вище дій (Коломінова, с. 50–53).

Насичення предметного змісту уроку іноземної мови соціокультурною інформацією стимулює пізнавально-комунікативну мотивацію учіння та активізує розумові здібності, зокрема аналіз, синтез, уявне планування, рефлексію. Активізація мислення посилює роботу уваги та пам'яті.

Важливим при цьому є й емоційний фактор, адже повноцінне формування соціокультурної компетенції школярів зазвичай пов'язується із застосуванням таких автентичних матеріалів як елементи фольклору, аудіозаписи діалогів у виконанні зразкових дикторів, фрагменти мультфільмів тощо.

Соціально-психологічні передумови формування соціокультурної компетенції є доцільними для мовної особистості учня як для потенційного учасника опосередкованої масової міжкультурної комунікації у ролі реципієнта (здатність людини до засвоєння іншомовної культури при читанні іншомовних публіцистичних текстів; психологічна готовність особистості до опосередкованої масової міжкультурної комунікації) та як і для самого навчального процесу, в межах якого моделюється опосередковане масове міжкультурне спілкування як необхідна умова успішної соціокультурної взаємодії між ними; системні асоціації (внутрішньопредметні та міжпредметні)

як психологічна основа формування фонових знань.

Вітчизняні і зарубіжні психологи, лінгвісти, методисти (Л. Щерба, Є. Поливанов, В. Звєгінцев, Н. Комлев, М. Уест, Е. Сепір, Б. Уорф, Е. Найда та ін.) велику увагу приділяють проблемі залежності мови від культури народу, що говорить цією мовою. У мові відбивається життя суспільства, вона є відображенням суспільної свідомості, реагує на зміни у всіх сферах суспільного життя і сама формується суспільством. Не можна зрозуміти мову, коли не маєш уявлення про життя народу, який розмовляє цією мовою, а з іншого боку, щоб зрозуміти народ, познати його з етнічної, соціальної та історичної сторони, необхідно вивчати мову цього народу. Мовна компетенція як психологічна система має два основних компонента. Перший компонент – це дані мовленнєвого досвіду, що набувається дитиною у процесі спілкування і діяльності; другий компонент – це знання про мову, що засвоюються під час навчання в школі. Ці компоненти лежать в основі формування мовної компетенції та відповідають процесу оволодіння рідною мовою, адже мовленнєвий досвід виникає внаслідок практичного оволодіння рідною мовою. Іноземна мова вивчається поза мовним середовищем, тому не відбувається спонтанне накопичення мовного досвіду. Компенсація накопичення мовного досвіду має відбуватися за рахунок спеціально організованого, регламентованого і цілеспрямованого процесу навчання іноземної мови на комунікативних засадах.

У процесі навчання іноземної мови важливо залучати учнів до нової національної культури, традицій, побуту, соціальних відносин, тобто формувати соціокультурну компетентність, що забезпечить дитині можливість брати участь у міжкультурній комунікації та буде сприяти вільному іншомовному спілкуванню через оволодіння культурними нормами поведінки народу – носія мови.

На думку Н. Бориско та Л. Рудакова, сучасне розуміння міжкультурної комунікації як діалогу культур являє собою складне утворення «культура-мова-особистість» та сягає ще ідей В. Гумбольдта, Р. Якобсона, У. Вайнрайха. Завдання щодо розуміння міжкультурної комунікації стали ще більш актуальними та нагальними й викликають інтерес багатьох дослідників до проблем формування соціокультурної компетентності (І. Зимня, Є. Верещагін, В. Костомаров, Г. Томахін, Н. Бориско, Н. Ішханян, Л. Смелякова, Т. Опанасенко, В. Топалова та ін.).

Г. Костюк розглядає психічний розвиток як присвоєння суб'єктом культурних набутоків

суспільства через предметну діяльність та мову. Пізнання світу дитиною починається не через вербальну форму, а через своє оточення, що складається з людей та предметів неживої і живої природи. Створення системи понять та цінностей починається з родини, що інтегрує її у навколишній світ, знайомить основами морально-етичних понять (Костюк, 1989).

У процесі соціалізації ці знання поглиблюються, систематизуються, з'являються нюанси та відмінності, дитина адаптується до умов соціуму, культури, норм, що формуються впродовж життєдіяльності суспільства, своєю активністю детермінує їх на власні цінності, орієнтації, установки тощо. Проте кожне окреме суспільство створює свої, особисті, неповторні показники.

Учений В. Вітюк дотримуємося думки, що проблема формування соціокультурної компетентності є не лише методичною, а соціально-психологічною та є важливою складовою загальнокультурного розвитку суспільства. Соціокультурна компетентність як у рідній, так і в іноземній мові виступає здатністю, яка формується у процесі соціалізації особистості й набуття нею соціального досвіду (Вітюк, 2013, с. 474–479). Процес соціалізації проходить через засвоєння дитиною певної системи понять, культурних цінностей, знань, що притаманні національній культурі.

Поряд з процесом соціалізації М. Писанко у своєму дослідженні звертається до терміну аккультуризації – процесу адаптації комуніканта до нової культури у процесі спілкування з нею (Писанко, 2008). Авторка описує також стан культурного шоку, який виникає під час процесу аккультуризації внаслідок поганого володіння їм незнання соціокультурних норм взаємодії у тій чи іншій культурі. Протиріччя між самосприйняттям та сприйняттям людини з боку оточуючих спричиняє емоційний та фізичний дискомфорт, який виникає під час пристосування особистості до нового культурного середовища (*Там само*). Це пояснюється тим, що комунікантом в спілкуванні привносяться фрагменти власного менталітету і тоді виникає «дисонанс менталітетів, криза самоідентифікації, комунікативна невдача».

Комунікативно-діяльнісний підхід у навчанні іноземної мови регламентує процес комунікативного навчання, коли відбувається цілеспрямоване формування комунікативної компетенції, а навчання скеровується на розвиток практичних умінь володіння мовленням як

засобом спілкування у різноманітних життєвих ситуаціях в залежності від поставлених задач та мети спілкування. Організація цього процесу має відтворювати певним чином процес моделювання принципово важливих компонентів спілкування, а саме, стосунки та взаємодію мовленнєвих комунікантів – особистісний характер комунікативної діяльності суб'єктів спілкування, змістову основу процесу спілкування – ситуацію як форму функціонування спілкування; евристичність як функціональну складову засвоєння та використання мовленнєвих засобів (Кошелюк, 2007, с. 5). Цей підхід зорієнтований на співрозмовника, оскільки «комунікативність – це, зрештою, оптимальний вплив на співрозмовника (Коломінова, 2002).

Комунікативно-діяльнісний підхід спілкування визначає мету і засіб навчання іноземної мови. Цей підхід має «глибоку психолінгвістичну обумовленість: ґрунтується на взаємозв'язку мови і мовленнєвої діяльності, психології породження та розуміння висловлювань і концентрується на мові як системі та мовленні як діяльності з актуалізації можливостей, що мова надає її носіям» (Кошелюк, 2007, с. 32–38). Мовлення пов'язане з потребами та умовами комунікації людини, складає найважливіший аспект її соціальної поведінки й займає певне місце у комунікативно-пізнавальній діяльності. Будь-яка діяльність людського існування тісно пов'язана зі спілкуванням та опосередкована знаками. Воно виступає у вигляді комунікативної активності а в його основі лежить власна стратегія індивіда з реалізацією певних комунікативно-пізнавальних завдань. У зв'язку з цим, актуальності набувають питання про соціальні функції спілкування, його природу і місце у загальній системі діяльності суспільства та індивіда як члена цього суспільства.

Висновки. Використання елементів англійського дитячого фольклору є актуальним й ефективним у формуванні соціокультурної компетенції у мультилінгвальному середовищі, оскільки їх застосування сприяє розширенню словникового запасу учнів, які вчаться використовувати граматичний матеріал, взаємодіяти між собою та отримують уявлення про національні реалії і фонові знання англійського народу. Подальшого дослідження потребують питання емпіричного дослідження ефективності використання дитячого фольклору на уроках англійської мови.

Список використаних джерел

Беляєва, Т. Ю. (2018). *Англійська мова (English): підруч. для 1 кл. загальн. середн. освіти (з аудіосупровідом)*. Київ: Грамота. 128 с.

References

Belyaeva, T. Yu. (2018). *English language: Textbook for the 1st grade of the general secondary education (with audio)*. Kyiv: Gramota. 128 p. [in Ukrainian]

- Вітюк, В. (2013). Основні шляхи формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, 474–479.
- Коломінова, О. О. (2010). Навчально-методичний комплекс як засіб формування компетенції молодших школярів у читанні англійською мовою. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*, 1, 110–119.
- Коломінова, О. О. (2004). Зміст соціокультурного аспекту навчання англійської мови у початковій школі. *Іноземні мови*. С. 50–53.
- Коломінова, О. О. (2002). Освіта учнів початкової школи засобами англійської мови. *Іноземні мови*, 2, 251.
- Костюк, Г. С. (1989). *Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості*. Київ: Рад. школа. 608 с.
- Кощелюк, Г. В. (2007). Поезія на уроках англійської мови. *Науково-методичний журнал «Англійська мова та література»*, 10 (164), 5.
- Ліпшиць, Л. В. (2018). *Формування соціокультурної компетентності майбутніх судноводіїв міжнародних рейсів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Херсон. 20 с.
- Мукатаєва, Я. В. (2022). Слова-реалії як вид безеквівалентної лексики та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 55, 174–177.
- Писанко, М. Л. (2008). *Формування англомовної соціокультурної компетенції у студентів мовних спеціальностей на базі німецької мови як першої іноземної*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ. 25 с.
- Роман, С. В. (2009). *Методика навчання англійської мови у початковій школі: навчальний посібник*. Київ: Ленвіт. 216 с.
- Vityuk, V. (2013). The main ways of forming sociocultural competence of primary school students. The native word in the ethnocultural dimension, 474–479. [in Ukrainian]
- Kolominova, O. O. (2010). Educational and methodological complex as a means of forming the competence of younger schoolchildren in reading in English. Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy, 1, 110–119. [in Ukrainian]
- Kolominova, O. O. (2004). The content of the sociocultural aspect of English language learning in primary school. Foreign languages. P. 50–53. [in Ukrainian]
- Kolominova, O. O. (2002). Education of primary school students using the English language. Foreign languages, 2, 251. [in Ukrainian]
- Kostyuk, G. S. (1989). Educational process and mental development of personality. Kyiv: Rad. school. 608 p. [in Ukrainian]
- Koshelyuk, G. V. (2007). Poetry in English lessons. Scientific and methodological magazine "English Language and Literature", 10 (164), 5. [in Ukrainian]
- Lipshyts, L. V. (2018). Formation of sociocultural competence of future shipmasters of international voyages in the process of studying social and humanitarian disciplines. (Author's thesis. candidate of pedagogic sciences). Kherson. 20 p. [in Ukrainian]
- Mukataeva, Ya. V. (2022). Reality words as a type of non-equivalent vocabulary and their classification. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Philology, 55, 174–177. [in Ukrainian]
- Pysanko, M. L. (2008). Formation of English-language sociocultural competence in students of language majors on the basis of German as the first foreign language. (Author's thesis. candidate of pedagogic sciences). Kyiv. 25 p. [in Ukrainian]
- Roman, S. V. (2009). Methods of teaching English in primary school: a study guide. Kyiv: Lenvit. 216 p. [in Ukrainian]

Відомості про авторів:

Шевченко Юлія Михайлівна
shevchenko_yuliia@mdpu.org.ua
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Черкашина Крістіна Анатоліївна
kris.cherkashyna@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2023-30-157-162

Матеріал надійшов до редакції 14. 05. 2023 р.
Прийнято до друку 13. 06. 2023 р.

Information about the authors:

Shevchenko Yuliia Mykhailivna
shevchenko_yuliia@mdpu.org.ua
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Cherkashyna Kristina Anatoliivna
kris.cherkashyna@gmail.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2023-30-157-162

Received at the editorial office 14. 05. 2023.
Accepted for publishing 13. 06. 2023.